

Deu exemples de desobediència civil pacífica de cara al 9-N

Esther Sancho

Des del frustrat projecte Gallardón de llei de l'avortament fins l'anomenada llei mordassa, passant per les lleis hipotecàries o un marc territorial que ens esquartera. Decisions que són perfectament legals i, tanmateix, totes i cada una atempten contra drets fonamentals. La desobediència és l'escut de la justícia social davant d'aquest atac del poder i esdevé una forma de participació ciutadana genuïna, a peu de carrer. **A les portes del 9-N, l'escenari que el govern espanyol ha dibuixat no indueix a error i, per tant, davant la negativa al dret a decidir que es nega perquè es nega el subjecte polític que l'ha d'exercir, brolla el deure de desobeir.** El fet que aquest plantejament sigui majoritari a la societat catalana és la clau que obre tots els panys. **Recordem, pensant en el 9-N, deu episodis de desobediència civil i pacífica que han donat els seus fruits:**

Henry David Thoreau i l'esclavitud (1846)

El filòsof estatunidenc Henry David Thoreau era empresonat el 1846 per no haver pagat un impost a l'Estat que permetia l'esclavitud i feia la guerra contra Mèxic. En el seu assaig més conegut "El deure de la desobediència civil" teoritza sobre l'acció desobedient com l'única via de ser tractats com a persones lliures: "No és desitjable conrear un respecte per la llei igual al que es té per allò just (...) Sota un govern que empresona a qualsevol injustament, el lloc apropiat per al just és també la presó." Antecedent del que avui anomenem objecció fiscal.

Rosa Parks i la lluita pels drets civils (1955)

Rosa Parks, la cosidora i activista negra de 42 anys que no va cedir el seu seient a un blanc en l'autobús urbà a la ciutat de Montgomery (EUA) l'any 1955 i fou condemnada per alteració de l'ordre públic. Els fets van provocar un boicot de 381 dies organitzat pel reverend Martin Luther King i s'acabà desagregant el transport a la seva ciutat. L'abolició en tot el país arribaria onze anys després però, definitivament, la petita gran acció desobedient de Parks hi va contribuir enormement.

Lluís Maria Xirinacs (1975)

Candidat a premi Nobel de la Pau l'any 1975, va destacar per la defensa dels drets humans i la llibertat dels Països Catalans, emprant la no violència, la vaga de fam i la plantada diària, tant la de 1975 davant de la Model per l'amnistia dels presos com la de 2000 a Plaça Sant Jaume per la independència. Va ser empresonat durant la dictadura i també el 2005, als seus 74 anys, a causa d'un discurs al Fossar de les Moreres. Divulgador de les idees gandhianes, Xirinacs va escriure sobre l'acció no violenta: "La desobediència és el feedback retroactiu que complementa l'acció de l'obediència. Contra el vici de manar malament, hi ha la virtut de desobeir. Gandhi inventa això a nivell social, fa uns moviments a l'Índia de desobediència civil que compensen l'actuació de l'autoritat i la legislació. Dóna al poble una eina per poder actuar amb eficàcia."

Els insubmisos (1990)

Únic cas d'oposició antimilitarista tan massiva en tots els Estats de l'entorn. Caldria anar fins al

moviment contra l'enviament de soldats al Vietnam com a precedent. La lluita insubmisa va durar trenta anys, des dels 70 en que no existeix l'objecció de consciència, passant per dues dècades més de lluita que no sucumbeix sota la PSS (prestació social substitutòria) i que culmina l'any 1990 amb 2.450 insubmisos declarats. L'any 1996 hi havia 348 insubmisos empresonats amb condemnes a 2 anys, 4 mesos i 1 dia. Mig centenar va fer vaga de fam. El 2002 s'elimina el servei militar i es reforma el Codi Penal, amb que s'amnistien 4.000 insubmisos.

Enric Duran i l'expropiació de bancs (2008)

El cooperativista vilanoví Enric Duran Giralt protagonitza l'any 2008 un acte d'expropiació de 492.000 euros a 39 entitats financeres per destinar-los a iniciatives socials. La fiscalia i 14 de les entitats expropiades li demanen 8 anys de presó. Enric Duran i el grup de Revolució Integral han teoritzat sobre la "desobediència integral" com "trençar el contracte social amb l'Estat del territori on es viu, per a poder realitzar un nou contracte social amb una comunitat amb la qual l'individu se sent realment vinculat".

Consulta sobre la independència d'Arenys de Munt (2009)

Milers de persones van desacatar les prohibicions dels òrgans de l'Estat que es van posar en marxa contra la consulta popular sobre la independència d'Arenys de Munt el desembre de 2009. L'Advocat de l'Estat va intentar prohibir sense èxit la consulta en el petit poble del Maresme. Aquella va ser la primera de més de 500 consultes populars en diverses onades arreu del Principat. Les accions desobedients des d'aleshores s'han anat succeint des d'aleshores: el "No vull pagar" als peatges de les autopistes va ser un altre exemple.

Desnonaments aturats per la Plataforma d'Afectats per la Hipoteca (2009)

Nascuda amb l'esclat de la bombolla immobiliària. Des de la primera Plataforma d'Afectats per la Hipoteca constituïda a Barcelona el 2009, les PAH s'han estès a tot l'Estat. Han fet també una destacada tasca social per a les famílies desnonades. Van aconseguir més d'un milió de signatures per la dació en pagament, desoïdes al Congrés. Les PAH han protagonitzat un exemple d'empoderament col·lectiu en fer valer el dret d'habitatge per sobre de la propietat privada, mitjançant actes pacífics com ocupacions de blocs de pisos propietat de bancs rescatats per l'Estat o escarnis a polítics i banquers.

El moviment del 15-M (2011)

Fruit d'un moment d'emergència social apareixen, o re-apareixen, lluites ciutadanes a redós d'un sentiment d'indignació generalitzat. A Islàndia, el 2008 de forma pacífica i democràtica es rebutjava el pagament del deute i s'exigien responsabilitats a polítics i banquers. A França, un resistent redactor de la Declaració Universal dels Drets Humans, Stéphane Hessel, escriu "Indigneu-vos" el 2010 cridant a la revolució pacífica contra la presa dels nostres drets. Al món àrab, entre 2010 i 2011 es donen aixecaments contra les dictadures a fins a dotze països, destacant la presa de la plaça Tahrir d'Egipte. A l'Estat espanyol, l'any 2011 es dona l'aixecament del 15M a Madrid i s'estén com una taca d'oli el clam per una democràcia real.

La Marea educativa a les Illes (2013)

Les retallades a l'educació, que al Principat es batallen en color groc i que al País Valencià van viure un nivell de repressió inusitat, afecten per igual els Països Catalans com la situació de la llengua coartada i menystinguda arreu, en un procés de substitució lingüística que ve de lluny. En el cas de la marea contra el Decret TIL a les Illes, a les reivindicacions pel dret a l'educació i a la llengua s'hi ha unit la dignitat dels docents i la constatació que la classe política no els representa. La vaga de fam del mestre Jaume Sastre ha donat una imatge molt clara del que estava en joc.

Lluita pel dret a l'avortament (2014)

Arran de l'ofensiva per penalitzar l'avortament amb el projecte de llei impulsat pel ja exministre Gallardón, els darrers dos anys la lluita feminista ha comptat amb una empara social massiva que ha aconseguit aturar la reforma de la llei. La marea lila i el feminisme organitzat no sols han assolit això, sinó que de pas han revifat un feminisme que estava socialment endormiscat i ara es troben mobilitzades diferents generacions de dones que, en moltíssimes ciutats, segueixen impulsant mesures per l'eradicació del patriarcat.

Esther Sancho és advocada i membre de la CUP.

Aquest article és una adaptació d'un capítol del llibre [Quan la por canvia de bàndol. Les claus de la desobediència civil als Països Catalans](#) (editat per Tigre de Paper, octubre de 2014), coordinat per Alerta Solidària i escrit per Eva Serra, Benet Salellas, Maria Ferrer, Ramon Piqué i Esther Sancho.